

N:o 168.

Af herr **K. A. Staaff**, om vissa ändringar i bevillnings- och inkomstskatteförordningarna i fråga om gift kvinnas beskattning.

På senare tid har en kraftig och betydande rörelse uppstått i syfte att åt kvinnan förvärfva full medborgarrätt i samhället. Härvid hafva kommit under allmän diskussion såväl frågan om politisk rösträtt, hvilken för närvarande ostridigt är kvinnan undandragen, som äfven frågan om kommunal rösträtt, med hvilken förhållandet är ett helt annat.

Att den ogifta kvinnan, därest hon i öfrigt uppfyller villkoren för kommunal rösträtt, äger utöfva sådan, därom finnes ju icke tvifvel. Men beträffande den gifta kvinnans rösträtt i kommunens angelägenheter råder en viss oklarhet. Detta dock ej så mycket i själfva principen. Visserligen förefinnas enstaka röster, som vilja förmena, att den gifta kvinnan såsom stående under mannens målsmanskap ej skulle kunna äga kommunal rösträtt. Men förkämparne för en motsatt åsikt äro så betydande både till antal och rättslig sakkunskap, att man med ganska stor visshet torde kunna antaga, att tolkningen af civillagstiftningens föreskrifter om målsmanskapet ej behöfver lägga hinder i vägen.

Nej, det är i själfva verket ett helt annat förhållande, som i praxis visat sig utgöra ett svåröfvvinneligt hinder för de gifta kvinnornas kommunala medborgarrätt. Detta hinder kommer från skattelagstiftningen och dess tillämpning. Myndigheterna hafva —

i saknad af bestämd föreskrift i bevillningsförordningen — länge varit ovissa och vacklande beträffande spörsmålet, huruvida gift kvinna, som har egendom under egen förvaltning, därmed ock har rätt att erhålla egen debetsedel. Och utan att genom den egna debetsedeln särställas såsom ett skattesubjekt för sig lärer den gifta kvinnan hafva föga godt af den henne i princip, som sagdt, säkerligen ej förvägrade rätten att kunna utöfva kommunal rösträtt.

Intresserade och pålitliga personer hafva lämnat mig uppgifter, utvisande huru sväfvande och oklar myndigheternas uppfattning är i förevarande fall. Så har före 1903 i Stockholm ett stort antal gifta kvinnor erhållit egen debetsedel, i de flesta fall på därom framställd begäran. På förfrågan å öfverståhållareämbetets afdelning för uppborärenden samt i de olika uppboräskontoren, om gifta kvinnor, som styrkte, att de hade egendom under egen förvaltning, vore berättigade att erhålla egen debetsedel, svarades dels å somliga håll, att så vore förhållandet, dels å andra, att någon rätt hade de visserligen ej, men att man brukade tillmötesgå en dylik begäran. Faktiskt är emellertid, att i flera fall, där hustrun begärt egen debetsedel, hon erhållit sådan de första åren, men att efter någon tid hennes inkomster ånyo sammanförts med mannens på dennes debetsedel. Då det af Riksdagen fastställda deklarationsformuläret innehåller föreskrifter, att »i skattskyldigs uppgift om inkomst skall innefattas äfven hustruns inkomst», kommer den gifta kvinnan hädanefter att få ännu svårare att erhålla den egna debetsedel, på hvilken hennes kommunala rösträtt är beroende.

Åtskilliga män, hvilkas hustrur hade egendom under sin förvaltning, angäfvu sistlidne vår i deklARATIONEN uttryckligen hustruns inkomst såsom en särskild post och fogade till deklARATIONEN en af både mannen och hustrun undertecknad anhållan, att hustrun måtte för sig taxeras och erhålla egen debetsedel. I de flesta fall beviljades denna anhållan. Hustrun erhöLL egen debetsedel, däri henne påfördes bevillning. Däremot blef hon ej påförd någon inkomstskatt, utan mannens och hustruns inkomster sammanfördes under denna rubrik på mannens debetsedel. Emellertid har det också inträffat, att en dylik anhållan ej beviljats, utan att hustrun, som i många år förut haft egen debetsedel — och i detta fall också kommunal rösträtt — nu gått förlustig densamma. I ett par fall i Stockholm har hustrun själf deklarerat. I intetdera fallet har gjorts anmärkning. I det ena fallet fanns boskillnad och mannen

var ej deklarationsskyldig. I det andra hade både mannen och hustrun inkomst af arbete: hustrun fick egen debetsedel, men vid beräkningen af inkomstskatten sammanslogos bådas inkomster i mannens debetsedel. I Nyköping har försök af hustrun att själf deklarerera ogillats, hvaremot hon utan särskild anhållan af mannen erhållit egen debetsedel.

Det synes vara i hög grad önskvärdt, att det missförhållande, som sålunda genom författningarnes oklarhet existerar, varder häfdt. Och detta torde böra tillgå så att *dels* i bevillningsförordningen införes ett stadgande, som uttryckligen föreskrifver, att gift kvinna, som har egendom under egen förvaltning, också skall bekomma särskild debetsedel, *dels* det stadgande i inkomstskatteförordningen (deklarationsformuläret), som föreskrifver, att i skattskyldigs uppgift om inkomst skall innefattas äfven hustruns inkomst, ändras därhän, att hustrun skall, där hon har egendom under egen förvaltning, själf deklarerera. Detta senare synes vara så mycket nödvändigare, som mannens deklarationsskyldighet ju i många fall alldeles icke gifver den nödiga tryggheten för en riktig deklARATION. I ett stort antal fall, där hustrun utverkat boskillnad och själf af kapitalafkastning eller genom eget arbete njuter sitt uppehälle, saknar naturligtvis mannen närmare kännedom om hustruns förmögenhetsställning och inkomster. Detta i all synnerhet, då boskillnaden tillkommit för att rädda hustruns egendom undan mannens slöseri eller oförmåga att rätt sköta ekonomin. I sådana fall gifver ju mannens deklARATION »på heder och samvete» mycket liten trygghet för att uppgiften verkligen är riktig — likasom denna skyldighet i själfva verket är ett orimligt åläggande för en person, som saknar de nödiga förutsättningarna att med visshet kunna rätt fullgöra den. Mannens namn under den af hustrun framlagda uppgiften blir ju därvid en tom formalitet, hvilket är något helt och hållet stridande emot afsikten med deklARATIONEN.

En härifrån alldeles skild fråga är naturligtvis den, huruvida jämväl den nu i bevillningsförordningen (11 § 1 mom.) och inkomstskatteförordningen (10 §) föreskrifna sammanräkningen af äkta makars inkomster vid bestämmande af bevillningsfritt afdrag och beräkning af inkomstskatt fortfarande böra kvarstå oförändrade, änskönt hustrun tillerkännes rätt att genom egen debetsedel för sig beskattas. Emellertid synas goda grunder förefinnas för en ändring i dessa afseenden. Det torde icke med rätta kunna sägas, att sam-

manslagningen af två personers särskilda hushållning till en hushållning medför sådan besparing, att det eventuella bortfallandet af bevillningsafdrag eller ett eventuellt påläggande af inkomstskatt därigenom rättfärdigas. Allra minst kan detta naturligtvis vara fallet, i händelse makarne erhålla barn i äktenskapet. För de små hushållen spelar skatteutgiften i närvarande tider en så stor roll, att det alldeles ej ligger utom det tänkbaras gräns, att ett bibehållande af de nuvarande reglerna kunna i åtskilliga fall ingifva betänkligheter mot att ingå äktenskap och på detta sätt uppmuntra till lösa förbindelser.

På grund af hvad jag sålunda anförde, vågar jag hemställa:

1:o) att Riksdagen måtte besluta sådan ändring i bevillningsförordningen, hvarigenom gift kvinna, som har egendom under egen förvaltning, måtte tillerkännas uttrycklig rätt att medelst särskild debetsedel för sig beskattas;

2:o) att Riksdagen måtte besluta sådan ändring i inkomstskatteförordningen, att gift kvinna, som har egendom under egen förvaltning, blifver skyldig att själf uppgifva densamma, samt

3:o) att Riksdagen måtte besluta sådana ändringar i bevillnings- och inkomstskatteförordningen, att gifta makars inkomster ej vidare skola sammanräknas i fråga om medgifvande af bevillningsfritt afdrag eller i fråga om beräkning af inkomstskatt.

Stockholm den 28 januari 1904.

Karl Staaff.
